

Respons

Myanmar: Nasjonalt ID-kort/statsborgerskapsbevis/ Citizenship Scrutiny Card (CSC)

- Utsteder myndighetene i Myanmar ulike typer ID-kort (statsborgerskapsbevis)?
- Hvorfor er det viktig å ha ID-kort¹?
- Må borgere av Myanmar ha ID-kort for reiser innenlands?
- Må borgere av Myanmar som oppholder seg i utlandet, ha ID-kort for å returnere til og bosette seg i hjemlandet?
- Kan borgere av Myanmar som oppholder seg i utlandet, og som ikke er i besittelse av et gyldig ID-kort, erverve slikt dokument etter retur til hjemlandet?

Bakgrunn: statsborgerskap i Myanmar

Myanmar er et av verdens etnisk mest mangfoldige land. Den desidert største gruppen, *burman*, også omtalt som *bamar*, utgjør anslagsvis 68 prosent av befolkningen (CIA 2019). Burmanerne har dominert Myanmar politisk siden uavhengigheten fra britene i 1948, og innehar mye makt og sentrale posisjoner.

Statsborgerskap i Myanmar² reguleres av statsborgerskapsloven av 1982 (Burma Citizenship Law 1982) og lovens tilhørende skriftlige prosedyrer/regler (*Procedures*) av 1983 (UNHCR 2016, s. 6). Loven skiller mellom tre ulike typer statsborgerskap:

- *Full citizenship* (Fullverdig statsborgerskap)
- *Associate citizenship* (Assosiert/tilknyttet statsborgerskap)
- *Naturalized citizenship* (Naturalisert statsborgerskap)

¹ ID-kort tilsvarer fra side 3 i denne responsen et rosa-farget *Citizenship Scrutiny Card (CSC)*, som er et statsborgerskapsbevis for såkalte fullverdige borgere av landet. Informasjon om statsborgerskapstyper og ulike statsborgerskapsbevis (ID-kort) er på s. 1–2.

² Landet endret navn fra Burma til Myanmar i 1989 av den tids regime. I denne responsen blir landet omtalt som Myanmar, også når det er tale om perioder før 1989.

Etter at statsborgerskapsloven trådte i kraft, offentliggjorde myndighetene en liste over 135 etniske grupper de anerkjenner som hjemmehørende i Myanmar, og hvis medlemmer er ansett som fullverdige borgere av landet. Dette innebærer at majoriteten av Myanmar's befolkning automatisk ervervet fullverdig statsborgerskap etter loven av 1982. Enkelte minoritetsgrupper, som muslimske *rohingyaer* og personer av indisk, kinesisk og nepalsk avstamning, blir imidlertid helt eller delvis nektet fullverdig statsborgerskap. Begrunnelsen er at deres forfedre ikke har sin opprinnelse i Myanmar (DFAT³ 2019, s. 22; U.S. Departement of State 2019, s. 31).

Statsborgerskapsloven av 1982 introduserte et hierarki av statsborgerskapstyper. En oppfatning av at en del etniske grupper i Myanmar er innfødte og «ekte», og at kun disse er å anse som fullverdige borgere av landet, ble lovfestet. Videre at de øvrige er ansett som gjester eller «av blandet blod», som ikke kan få fulle statsborgerskapsrettigheter eller som nektes statsborgerskap (SEDF & Justice Base 2017, s. 15).

De etniske gruppene *kachin*, *kayah* (*karenni*), *karen* (*kayin*), *chin*, *burman* (*bamar*), *mon*, *rakhine* og *shan* er, i henhold til loven av 1982, anerkjent som fullverdige borgere og dermed berettiget til fullverdig statsborgerskap (Burma Citizenship Law 1982, kapittel II, pkt. 3; DFAT 2019, s. 22).

I Myanmar er det altså sammenheng mellom etnisitet, type statsborgerskap og rettigheter. De to statsborgerskapstypene *associate* og *naturalized* har mange begrensninger, blant annet når det gjelder tilgang til utdanning og arbeid. Videre kan de ikke utføre militærtjeneste, inneha politiske verv eller arve land eller penger (U.S. Departement of State 2019, s. 32; Arraiza & Vonk 2017, s. 2, 8). Personer uten statsborgerskap har enda færre rettigheter.

Ulike ID-kort/statsborgerskapsbevis

Frem til 1989 hadde en i Myanmar et nasjonalt ID-kort som het *National Registration Card* (NRC). Dette var (er) grønt for menn og rosa for kvinner (Arraiza & Vonk 2017, s. 6, 9; SEDF & Justice Base 2017, s. 16–17).

I 1989 ble det innført fargekodete ID-kort/statsborgerskapsbevis: *Citizenship Scrutiny Card* (CSC), som skulle erstatte NRC. CSC er knyttet til de tre typene av statsborgerskap: rosa kort for såkalte fullverdige borgere (full citizens), blå for associate citizens og grønne for naturalized citizens (Arraiza & Vonk 2017, s. 9; SEDF & Justice Base 2017, s. 16; DFAT 2019, s. 23, 58–59).

Det eksisterer enda flere typer ID-kort i Myanmar enn det som er nevnt her, og uten at det vil bli omtalt nærmere.

Det er viktig å presisere at når nasjonalt ID-kort blir omtalt videre i denne responsen, refereres det kun til Citizenship Scrutiny Card (CSC) for fullverdig statsborgerskap. Dette ID-kortet er rosa og ofte omtalt som «pink card». Implisitt vises det dermed til personer som formelt sett er berettiget fullt statsborgerskap. Responsen vil således ikke gjelde alle fra Myanmar, for eksempel ikke rohingyaer som myndighetene, i all hovedsak, ikke anerkjenner som borgere av landet.

³ Department of Foreign Affairs and Trade, Australia.

Viktigheten av å inneha et ID-kort – Citizenship Scrutiny Card (CSC)

De formelle begrensningene for personer uten fullverdig statsborgerskap i Myanmar, er store (DFAT 2019, s. 22). Nasjonalt ID-kort (CSC), som beviser at en er fullverdig borger av landet, er vanligvis påkrevet for å få tilgang til de fleste offentlige tjenester, så som helsevesen og utdanning, og også for å stemme ved valg, åpne bankkonto og leie bopel (Jenssen 2017; DFAT 2019, s. 22, 31; SEDF & Justice Base 2017, s. 3; KWPN; menneskerettighetsorganisasjon, møter mars 2019). Uten bevis på fullverdig statsborgerskap i form av CSC («pink card»), vil en vanligvis heller ikke kunne jobbe i det offentlige, verken på sentralt eller lokalt nivå (DFAT 2019, s. 22; menneskerettighetsorganisasjon, møte 2019). Nasjonalt ID-kort er videre et underlagsdokument for å få pass (DFAT 2019, s. 59). En skal også måtte fremvise ID-kort ved overnatting på hotell og pensjonat (NRC et al. 2018, s. 17; KDN⁴; KWPN⁵; menneskerettighetsorganisasjon, møter mars 2019).

Grunnloven fastsetter at borgere av Myanmar har rett til å bosette seg hvor som helst i landet «i henhold til lov»⁶ (Constitution 2008, art. 355). Retten til fri bosetting gjelder imidlertid kun borgere med nasjonalt ID-kort, og er betinget av at en får innvilget søknad om flytting (Norges ambassade i Yangon, e-post juni 2018a; KWPN, møte 2019). Videre er det i enkelte områder lokale restriksjoner på hvor en faktisk kan oppholde/bosette seg.

Behovet for ID-kort (CSC) ved reiser innad i Myanmar

Ifølge Myanmar's ambassade i Oslo (telefonsamtale juni 2018) vil landets borgere kun ha behov for ID-kort ved innenlandsreiser til et fåtall steder. Ambassaden mente at en kan reise fra Yangon til flere «etniske stater»⁷, som f.eks. Chin State, uten et slikt dokument.

At det er lettere å reise innad i Myanmar uten ID-kort nå enn før 2010–2011, ble fortalt av flere av Landinfos møtepartnere i Yangon og Bangkok i mars 2019 (SSCSO⁸; KDN; chin-representant; TBC). Med «lettere» mente kildene at ID-kontroller ikke er like utbredt som tidligere.

Selv om det generelt har blitt friere og det er færre kontrollposter, mente disse møtepartnerne at en fortsatt må fremvise ID-kort på forespørsel, og at det vil være vanskelig å reise internt i Myanmar uten slik dokumentasjon. En av kildene (SSCSO) mente imidlertid at det kan være mulig å reise uten ID-kort, for eksempel fra Yangon til Shan State, hvis formålet med reisen er å søke om ID-kort når en kommer frem og man forklarer dette hvis man blir stoppet i en kontrollpost. Landinfo bemerker at dette er noe kilden antar, og ikke har konkret erfaring med.

Mange andre kilder, både skriftlige og muntlige, mener at det er påkrevet med nasjonalt ID-kort ved reiser internt i Myanmar og at en ikke kan reise fritt uten (Jenssen 2017; SEDF &

⁴ Kayin Development Network. Kayin er et annet navn for karen, både for den etniske gruppen (karen/kayin) og det geografiske området (Karen/Kayin State).

⁵ Kachin Women Peace Network.

⁶ Artikkel 355 lyder: «Every citizen shall have the right to settle and reside in any place within the Republic of the Union of Myanmar according to law».

⁷ Myanmar er administrativt inndelt i syv regioner (*Regions*) og syv stater (*States*), og en såkalt *Union Territory* (Nay Pyi Daw). Regionene består hovedsakelig av etniske burmanere, mens det i statene bor store grupper av etniske minoriteter – derav kallenavnet «etniske stater».

⁸ Shan State Civil Society Organizations Network.

Justice Base 2017, s. 38–39; ARC 2017, s. 30; NRC et al. 2018, s. 17; U.S. Department of State 2019, s. 27; Arraiza; KWPN; menneskerettighetsforkjemper, møter mars 2019).

Flere av disse kildene (NRC; Arraiza; KWPN; menneskerettighetsforkjemper) påpeker at en må vise ID-kort når en kjøper billetter til offentlig transport, og videre at ID-kort må vises når en reiser gjennom kontrollposter uavhengig av transportmiddel. Det ble hevdet at det er umulig, eller svært vanskelig, å kjøpe billetter til tog, buss og fly uten å ha ID-kort (KWPN; menneskerettighetsforkjemper, møter 2019).

Ifølge SEDF og Justice Base (2017, s. 38) risikerer personer som ikke kan fremvise ID-kort ved kontrollposter, å bli trakassert, få reisen forkortet eller å bli forhindret fra å reise. Hvorvidt disse også kan bli arrestert, er det noe ulike oppfatninger om. En av Landinfos møtepartnere i Yangon i 2019 (SSCSO) mente at de kan bli grundig utspurt og at det kan være vanskelig, men at de neppe blir arrestert. En skriftlig kilde mener imidlertid at det foreligger risiko for å bli arrestert og fengslet om en reiser uten ID-kort innenlands: «Persons without citizenship documentation are not able to move freely within Myanmar and face the risk of arrest and detention because of their undocumented status» (NRC et al. 2018, s. 17).

En av Landinfos møtepartnere i Yangon i mars 2019, Arraiza, mente også at personer som ikke kan fremvise ID-kort på forespørsel, kan bli arrestert/anholdt (*detained*). Personer som ikke er i besittelse av et ID-kort, må ha en tillatelse til å forlate den *township*⁹ (kommune) de oppholder seg i.

Det skal fremgå av statsborgerskapslovens skriftlige prosedyrer at en må kunne fremvise nasjonalt ID-kort på forespørsel fra offentlig tjenesteperson ved reiser innad i landet (SEDF & Justice Base 2017, s. 39). Videre skal det fremkomme på selve ID-kortet at en må ha det med på reiser (Aung 2007, s. 279; SEDF & Justice Base 2017, s. 39).

Selv om tilgjengelig informasjon varierer noe, mener Landinfo at det kan legges til grunn at en ikke kan reise fritt internt i Myanmar uten nasjonalt ID-kort. Mange kilder, både skriftlige og muntlige, har omtalt at en har behov for ID-kort ved innenlandsreiser idet slik dokumentasjon må fremvises på forespørsel under reisen og ved billett kjøp til offentlig transport.

Reiserestriksjoner

Lokale og regionale pålegg, direktiv og forskrifter¹⁰ begrenser bevegelsesfriheten i deler av Myanmar. Reiserestriksjonene er generelt strengere i «etniske stater», særlig i Rakhine, Kachin og Shan (DFAT 2019, s. 53; U.S. Department of State 2019, s. 27). Dette antas å ha sammenheng med at ulike etnisk baserte opposisjonsgrupper er, eller har vært, involvert i væpnet konflikt med sentrale myndigheter. Det er generelt stor militær tilstedeværelse i etniske områder/stater, og dette påvirker siviles bevegelsesfrihet.

⁹ Township kan sammenliknes med kommune. Det er mer enn 300 townships i Myanmar.

¹⁰ Pålegg, direktiv og forskrifter er Landinfos oversettelse av *orders, directives, and instructions*.

Om å returnere til Myanmar fra utlandet, og bosette seg der, uten å ha ID-kort (CSC)

Behov for ID-kort for å returnere

Borgere av Myanmar som ankommer hjemlandet via en flyplass etter et utenlandsopphold, må ha reisedokument, fortrinnsvis pass. De som eventuelt ikke er i besittelse av et nasjonalitetspass, kan i en del tilfeller få utstedt et *Certificate of Identity* fra en myanmarsk utenriksstasjon (Myanmars ambassade i Oslo, telefonsamtale juni 2018; UK Home Office 2019, s. 10, 42).

Certificate of Identity er et engangs reisedokument som muliggjør retur. Ved søknad om dette må en fylle ut et skjema, samt legge ved sitt nasjonale ID-kort, kopi av ID-kortet eller eventuelt kun oppgi ID-kortets nummer. For personer som ikke har ID-kortet sitt tilgjengelig eller ikke vet nummeret på det, skal det være mulig å få ID-kortets nummer via slektninger i hjemlandet. Slektingene må da henvende seg til utstedende myndighet i kommunen (*township*) der dokumentet ble utstedt (Myanmars ambassade i Oslo, telefonsamtale juni 2018). Dette fordrer både at en har hatt ID-kort tidligere, og at en fortsatt har slektninger på hjemstedet i Myanmar.

De som verken har nasjonalt ID-kort, kopi av dette eller vet ID-kortets nummer, må «re-apply for Myanmar citizenship» før de kan få utstedt reisedokument. I den anledning må de kunne bevise at de er borgere av Myanmar. Uten opplysninger om eget ID-kortnummer vil dette være vanskelig, ifølge Myanmars ambassade i Oslo (telefonsamtale 2018).

Ifølge ambassaden kan det imidlertid være en viss mulighet dersom en gir flest mulig personopplysninger om seg selv, og har slektninger i hjemlandet som kan bekrefte disse. Deretter vil innenriksdepartementet (*Ministry of Home Affairs*) i Myanmar søke å verifisere opplysningene, altså om vedkommende faktisk er fra Myanmar og er den han/hun opplyser å være. Innenriksdepartementet vil så avgjøre om vedkommende kvalifiserer til å være borger av landet og å få utstedt reisedokument. Dette kan være en tidkrevende prosess og vil, om en ikke vet ID-kortets nummer, kunne ta mer enn ett år å verifisere og avgjøre (Myanmars ambassade i Oslo, telefonsamtale juni 2018).

Certificate of Identity er ikke å anse som et ID-kort, og vil ifølge Myanmars ambassade i Oslo (telefonsamtale juni 2018) ikke kunne benyttes som et ID-kort etter retur. Et Certificate of Identity er kun en anerkjennelse av at en har lov til å oppholde seg i landet. Personer som har fått utstedt et slikt dokument, kan reise til Myanmar og komme inn i landet (Norges ambassade i Yangon, e-post juni 2018b). Borgere av Myanmar som returnerer til hjemlandet på et Certificate of Identity i stedet for et pass, har ingen økt risiko for å bli arrestert/anholdt (*detention*) ved retur (UK Home Office 2019, s. 10).

Myndighetene i Myanmar har hatt omfattende lister over personer, både egne og utenlandske borgere, som har vært uønsket og ikke sluppet inn i landet. Disse har stått på en såkalt svarteliste, ofte på grunn av politiske eller menneskerettslige aktiviteter, eller mistanke om slik aktivitet. En forutsetning for å slippe inn i Myanmar fra utlandet, er at en ikke står på myndighetenes svarteliste. Myndighetene har siden 2012 fjernet en rekke navn fra denne listen, men hvor mange som er fjernet og hvor mange som gjenstår, er det ulik informasjon om. Ifølge en kilde (Paing 2016) gjensto det i 2016 om lag 600 navn, av opprinnelig 8000. Andre kilder opererer med andre tall. Sannsynligheten er trolig liten for at en person som har fått utstedt et Certificate of Identity, står på en slik liste over «uønskede personer».

Respons Myanmar: Nasjonalt ID-kort/statsborgerskapsbevis/Citizenship Scrutiny Card (CSC)

Behov for ID-kort for å bosette seg i Myanmar etter retur

Etter å ha returnert til Myanmar, kan en bli bedt om å fremvise nasjonalt ID-kort. Hvis en ikke har det, men viser Certificate of Identity, skal en ikke risikere å bli bortvist fra landet eller bli fengslet, siden dette dokumentet gir en lov til opphold (Norges ambassade i Yangon, e-post juni 2018a; b). Et slikt dokument vil være gyldig i en begrenset periode. Landinfo ble i møte med IOM i Myanmar i mars 2019 vist kopi av et Certificate of Identity der tillatelsen til å returnere, altså å bruke dokumentet som et reisedokument, var gyldig i to måneder etter utstedelsen.

Svært mange i Myanmar har ikke nasjonalt ID-kort. I 2014 skal, ifølge offisielle tall, elleve millioner personer ha manglet et slikt dokument (Arraiza, møte 2019). SEDF (møte 2019) opererer med enda høyere antall, og sier at mer enn en fjerdedel av befolkningen i Myanmar ikke hadde ID-kort i 2014. Mange av disse bor på landsbygda og i avsidesliggende områder, der behovet for et ID-dokument ofte er mindre og/eller det er vanskelig å fremskaffe. I Myanmar lever deler av befolkningen i områder som har vært, eller er, rammet av konflikt og isolasjon, samt i områder som er kontrollert av væpnede grupper og hvor myndighetene ikke har tilgang.

Å ikke inneha ID-kort i Myanmar medfører begrensninger. Dette er omtalt i det foregående. Blant annet er det en rekke tjenester en offisielt ikke har krav på, og ID-kort er formelt påkrevet ved flytting til et nytt sted.

Å leve uten ID-kort er langt vanskeligere i urbane enn i rurale områder (Arraiza møte 2019). En frivillig organisasjon som jobber for etniske chin, hevder at en må ha ID-kort når en bor i Yangon, og at en må betale bestikkelse hele tiden hvis en ikke har det (CCERR, møte mars 2019). Norsk Folkehjelp (møte mars 2019) mente at det er mot loven å bo i Yangon uten ID-kort, og at en ikke kan leve et verdig liv der uten slik dokumentasjon. En menneskerettighetsforkjemper fortalte i møte med Landinfo (Yangon, mars 2019) at de som bor i Yangon uten å ha meldt flytting dit, må registrere seg som gjest. Slik registrering skal gjøres hos *General Administration Department* (GAD), som sorterer under Innenriksdepartementet. En må da melde seg hver fjortende dag, og blant annet vise ID-kort. Denne møtspartneren hevdet videre at en blir ansett som en ulovlig innvandrer hvis en bor i Yangon uten ID-kort.

Om å erverve nytt – eller fornye – nasjonalt ID-kort

Man må søke om nasjonalt ID-kort i Myanmar. Landets ambassade i Oslo kan ikke utstede ID-kort til egne lands borgere. Det samme gjelder formodentlig også andre myanmarske utenriksstasjoner. Man kan derimot søke om nasjonalt ID-kort i Myanmar etter å ha returnert dit fra utlandet (Myanmars ambassade i Oslo, telefonsamtale juni 2018).

Søknad om ID-kort fordrer personlig fremmøte, og fremmes i den kommunen (township) man er fra, eller «place of origin» (Myanmars ambassade i Oslo, telefonsamtale juni 2018; Arraiza; KWPN; Norsk Folkehjelp, møter 2019). Hva som menes med «opprinnelsessted», kan variere noe. En kilde (SEDF & Justice Base 2017, s. 22) forteller at søknad om ID-kort må fremmes der en er født: «Applications must be filed at the immigration office at the township of one's birth». En annen (Aung 2007, s. 280) omtaler at søknad om ID-kort gjøres i den kommunen en bor: «[...] must apply for national ID card at his or her residing Township Immigration Office [...]».

Uansett kan det legges til grunn at en i de fleste tilfeller må reise dit en ble født og/eller der familien er hjemmehørende for å anskaffe ID-kort. Dette gjelder både for å søke om ID-kortet

Respons Myanmar: Nasjonalt ID-kort/statsborgerskapsbevis/Citizenship Scrutiny Card (CSC)

eller fornyelse av dette, og ofte også for å kunne fremskaffe dokumentasjon en trenger i søknadsprosessen. Blant annet er en såkalt *Household Registration List*¹¹ (familiemedlemsliste) et av underlagsdokumentene for nasjonalt ID-kort (DFAT 2019, s. 54, 32; SSCSON; Arraiza møter 2019).

Det finnes ikke sentraliserte eller elektroniske registre for utstedte ID-dokumenter i Myanmar (NRC, e-post november 2018; Norsk Folkehjelp møte 2019). ID-kortene er håndskrevne, og det er håndskrevne registre på lokalt nivå (CCERR møte 2019).

Utfordringer knyttet til ervervelse/fornyelse av nasjonalt ID-kort

Hva slags dokumentasjon som kreves for å få ID-kort, vil til en viss grad avhenge av om en er førstegangssøker, om det er fornyelse av et utløpt kort, eller om det er erstatning av mistet eller ødelagt kort. Men forskjellene er ikke så store, og en skal i utgangspunktet uansett måtte fremvise både foreldrenes identitetsdokumenter og familiemedlemsliste i original (NRC, e-post november 2018).

Personer som har en familiemedlemsliste, kan enkelt søke om ID-kort, ifølge en representant for en myanmarsk organisasjon som jobber med utvikling på landsbygda, sitert i en rapport fra Asylum Research Centre (ARC). En representant fra en lokal organisasjon i Chin State hevder i samme rapport at det ikke er vanskelig å erverve ID-kort (CSC) og sivile dokumenter for returnerte personer (ARC 2017, s. 21, 35–38).

Landinfo mener imidlertid at det er påvist at det kan være ulike problemer forbundet med å erverve ID-kort i Myanmar, både første gang og ved fornyelse av et tidligere dokument. Utfordringer ved ervervelse eller fornyelse av ID-kort blir omtalt nærmere under.

Etnisitet og religion

I en undersøkelse foretatt i ulike deler av Myanmar i 2017, trakk respondentene frem etnisitet og religion som hovedbarrierer for å få statsborgerskapsdokumentasjon. Dette gjaldt også for personer fra de 135 etniske gruppene som myndighetene anerkjenner, og som således er berettiget til fullverdig statsborgerskap og dokumentasjon på dette i form av et rosa ID-kort (statsborgerskapsbevis).

Begrepet barriere innebar ikke nødvendigvis at en ikke klarte å erverve statsborgerskapsdokumentasjon, men at en i langt større grad enn buddhistiske burmanere kunne oppleve forsinkelser og at en måtte fremlegge tilleggskapsdokumentasjon. Burmanske muslimer opplevde problemer med å erverve statsborgerskapsdokumentasjon i samsvar med sin etnisitet og religion (NRC et al. 2018, s. 14–15). ID-kortet inneholder nemlig informasjon om en persons etnisitet og religion (DFAT 2019, s. 59; CCERR, møte 2019).

Også andre kilder, både skriftlige og muntlige, omtaler at etnisk og/eller religiøs tilhørighet kan gi utfordringer med å skaffe seg ID-kort. Blant annet uttaler en menneskerettighetskonsulent med felterfaring fra Myanmar (sitert i ARC 2017, s. 21, 29-30) at utbredt etnisk og religiøs diskriminering ofte kan vanskeliggjøre det å erverve, eller fornye, ID-dokumenter en formelt sett er berettiget til. En rapport basert på undersøkelser to steder i Myanmar (Ayeyarwady og

¹¹ Er omtalt ved flere ulike navn, bl.a. også som *Family Member Registration List* og *Family Registration Card*.

Mon) omtaler at utbredt etnisk diskriminering kan føre til at en ikke får fornyet ID-dokumenter (SEDF & Justice Base 2017, s. 25).

Mange av Landinfos møtepartnere i Yangon i mars 2019 fortalte at etnisk og religiøs diskriminering forekommer, og flere omtalte eksplisitt at etnisk og/eller religiøs tilhørighet kan gjøre det vanskelig å få ID-dokument (SEDF; menneskerettighetsforkjemper; SSCSON; Arraiza). En møtepartner (menneskerettighetsforkjemper) mente at det er vanskeligere å få ID-kort om en er etnisk chin, kachin eller shan, samt om en er muslim. Samme kilde mente at muslimer generelt blir ansett som utlendinger av myndighetene, selv om forfedrene har bodd i Myanmar i generasjoner.

I flere møter ble det omtalt at det også forekommer diskriminering på bakgrunn av utseende (SSCSON; KDN; Arraiza; KWPN; menneskerettighetsforkjemper; SEDF). Med uteseende ble det å se indisk ut¹² særlig trukket frem, men også kinesisk ble nevnt. En møtepartner (menneskerettighetsforkjemper) nevnte i tillegg mørk hudfarge¹³.

Det ble hevdet at om en på noen som helst måte kan bli assosiert med å være muslim, hindu og/eller av indisk herkomst, vil en oppleve ulike former for diskriminering (Arraiza; menneskerettighetsforkjemper, møter 2019). Blant annet kan en på grunn av utseende ha problemer med å erverve eller fornye et ID-dokument, selv om en har alle påkrevde dokumenter og kan dokumentere at en tilhører en av de 135 etniske gruppene myndighetene anerkjenner (SEDF). Samme møtepartner fortalte videre at mange oppgir at de er buddhister, selv om de ikke er det, for å forenkle prosessen med å få et ID-kort de er kvalifisert for.

Byråkrati

Byråkratiet i Myanmar kan være til dels tungrodd og uforutsigbart, hvilket også kan påvirke tilgang til dokumenter en er berettiget til. En lokal utviklingskonsulent siteres av ARC:

The processes and administrative hurdles that people face to get access to a variety of documents and bureaucratic services to which they are absolutely entitled to is varied, and generally complex and ever changing (ARC 2017, s. 20, 27).

En av Landinfos møtepartnere i Yangon i mars 2019 (Arraiza) sa at det å erverve ID-kort kan være preget av uforutsigbarhet. Kanskje får en ID-kort, kanskje blir en motarbeidet og prosessen blir gjort vanskelig, eller en kan oppleve å bli nektet ID-dokumentasjon som en egentlig er berettiget til. Dette kan nok både skyldes inkonsistens hos utstedende myndighet, og diskriminering som omtalt over.

Vanskelig tilgjengelige områder av landet

Det er områder i Myanmar, særlig i etniske stater, som av ulike årsaker er vanskelig tilgjengelige. Det kan skyldes at de er avsidesliggende med dårlig infrastruktur, det kan være minnelagte områder, eller det kan være områder med pågående voldelige konflikter mellom etniske opposisjonsgrupper og myndighetene. I utgangspunktet må en reise dit familien er fra for å søke om ID-kort, og også reise til ens hjemsted for å fremskaffe dokumentasjon som en

¹² Å se indisk ut ble beskrevet som å ha indiske trekk (*indian features*) eller indisk utseende (*indian look-alike*).

¹³ Ligger trolig implisitt i det «å se indisk ut».

har behov for i søknadsprosessen. Hvis hjemområdet av ulike årsaker er vanskelig tilgjengelig, kan dette være problematisk eller nær umulig. Videre kan en ikke få utstedt ID-kort i områder som er kontrollert av etnisk væpnede grupper (SSCSON, møte 2019).

Kan en få ID-kort i Yangon når en ikke er derifra?

I utgangspunktet må en altså reise dit en ble født, og/eller der familien ens er fra, for å søke om ID-kort. Det skal likevel, i enkelte tilfeller, kunne være mulig å få utstedt et nasjonalt ID-kort i Yangon uten å være derifra.

En må da blant annet søke om en oppdatering av familiemedlemslisten (Household Registration List) slik at det blir registrert at en bor i Yangon (NRC, e-post november 2018). Å endre familiemedlemslisten kan være kostbart og tidkrevende (menneskerettighetsforkjemper, møte 2019). For å endre familiemedlemslisten må en, ifølge KWPN (møte 2019), reise tilbake til der en kommer fra («home-township»). Hvis dette er riktig, må en, også om en skal søke om ID-kort i Yangon, reise dit en selv/familien opprinnelig er ifra.

Ved alle søknader om ID-kort må en kunne bevise sin statsborgerskapsstatus i henhold til statsborgerskapsloven og tilhørende prosedyrer. Å ha vært i besittelse av et ID-kort tidligere, vil gjøre det enklere (NRC, e-post november 2018).

Oppsummert om å erverve nytt – eller fornye – ID-kort i Myanmar

Selv om det kan være mulig å erverve nasjonalt ID-kort i Myanmar etter at å ha returnert fra et opphold i utlandet, kan mange oppleve ulike utfordringer og barrierer i søknadsprosessen. Det kan ta svært lang tid, eller en kan av ulike årsaker oppleve å ikke få ID-kort. Dette er tilfellet også for personer som kvalifiserer til å være fullverdige borger av landet, og således formelt sett er berettiget til et nasjonalt ID-kort.

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

Respons Myanmar: Nasjonalt ID-kort/statsborgerskapsbevis/Citizenship Scrutiny Card (CSC)

Referanser

Skriftlige kilder

- ARC, dvs. Asylum Research Centre (2017, 31. juli). *Myanmar Query Response: Chin State*. London: ARC. Tilgjengelig fra <https://asylumresearchcentre.org/wp-content/uploads/2018/02/myanmar-query-response-2017.pdf> [lastet ned 20. september 2019]
 - Arraiza, J. M. & Vonk, O. (2017, oktober). *Report on Citizenship Law: Myanmar*. RSCAS/GLOBALCIT-CR 2017/14. Firenze: European University Institute. Tilgjengelig fra http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/48284/RSCAS_GLOBALCIT_CR_2017_14.pdf?sequence=1&isAllowed=y [lastet ned 25. juni 2019]
 - Aung, T. (2007). *An Introduction to Citizenship Card under Myanmar Citizenship Law*. [s.l.]: [s.n.]. Tilgjengelig fra http://dspace.lib.niigata-u.ac.jp/dspace/bitstream/10191/6399/1/01_0053.pdf [lastet ned 25. juni 2019]
 - Burma Citizenship Law (1982, 15. oktober). *Burma Citizenship Law*. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/3ae6b4f71b.html> [lastet ned 20. september 2019]
 - CIA, dvs. Central Intelligence Agency (sist oppdatert 16. september 2019). *The World Factbook - Burma*. Washington D.C.: CIA. Tilgjengelig fra <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/bm.html> [lastet ned 24. september 2019]
 - [Constitution] (2008). *Constitution of the Republic of the Union of Myanmar*. Tilgjengelig via Myanmar Law Library http://www.myanmar-law-library.org/IMG/pdf/constitution_de_2008.pdf [lastet ned 1. september 2019]
 - DFAT, dvs. Department of Foreign Affairs and Trade, Australian Government (2019, 18. april). *DFAT Country Information Report Myanmar*. Canberra: DFAT. Tilgjengelig fra <https://dfat.gov.au/about-us/publications/Documents/country-information-report-myanmar.pdf> [lastet ned 2. juli 2019]
 - Jenssen, T. S. (2017, 8. juni). *En halv million identiteter*. Oslo: Flyktninghjelpen. Tilgjengelig fra <https://www.flyktninghjelpen.no/nyheter/2017/juni/en-halv-million-identiteter/> [lastet ned 1. september 2019]
 - NRC, dvs. Norwegian Refugee Council, UNHCR, UN Women, ISI, dvs. The Institute on Statelessness and Inclusion, The Seagull & SNAP, dvs. The Statelessness Network Asia Pacific (2018, mars). *A Gender Analysis of the Right to a Nationality in Myanmar*. Yangon: NRC. Tilgjengelig fra <https://www.nrc.no/globalassets/pdf/reports/myanmar/cedaw-report-web-7-march-2018.pdf> [lastet ned 1. september 2019]
- The Seagull er en privat organisasjon i Myanmar, basert i Mandalay, som arbeider for menneskerettigheter, fred og utvikling.
- Paing, T. H. (2016, 28. juli). *Burma Removes Hundreds of Names from Blacklist*. *The Irrawaddy*. Tilgjengelig fra <https://www.irrawaddy.com/news/burma/burma-removes-hundreds-of-names-from-blacklist.html> [lastet ned 1. september 2019]
 - SEDF, dvs. Smile Education and Development Foundation & Justice Base (2017, desember). *Access to Documentation & Risk of Statelessness*. London: Justice Base. Tilgjengelig fra <http://justicebase.org/wp-content/uploads/2018/03/2017-Report-on-Access-to-Documentation-and-Risk-of-Statelessness.pdf> [lastet ned 25. juni 2019]
 - UK Home Office (2019, januar). *Country Policy and Information Note Burma: Critics of the Government. Version 3.0*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/774123/CPIN-Burma-Critics_Gov.v3.0_Jan_2019_.pdf [lastet ned 1. september 2019]
 - UNHCR (2016, august). *Study on Community Perceptions of Citizenship, Documentation and Rights in Rakhine State*. Yangon: UNHCR. Tilgjengelig fra http://themimu.info/sites/themimu.info/files/assessment_file_attachments/Community_Perceptions_FIN_AL.PDF [lastet ned 1. september 2019]

Respons Myanmar: Nasjonalt ID-kort/statsborgerskapsbevis/Citizenship Scrutiny Card (CSC)

- U.S. Department of State (2019, 13. mars). *Country Reports on Human Rights Practices for 2018 - Burma*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2019/03/BURMA-2018.pdf> [lastet ned 25. juni 2019]

Muntlige kilder

- Arraiza, José M. Samfunnsviter. Møte i Yangon 5. mars 2019.
Arraiza har en doktorgrad i offentlig rett. Han har ellers studert og jobbet med menneskerettigheter, demokratisering, minoriteter og statsløshet. Jobbet i 2019 for Flyktningshjelpen (Norwegian Refugee Council - NRC) i Myanmar, som ICLA-Specialist. ICLA står for *Information, counselling and legal assistance*. I møtet med Landinfo uttalte han seg som privatperson, og ikke på vegne av Flyktningshjelpen.
- CCERR, dvs. Community Care for Emergency Response and Rehabilitation. Jobber for etniske chin. Møte i Yangon 4. mars 2019.
- Chin-representant. Møte i Yangon 4. mars 2019.
Omtaler seg selv som en uavhengig chin-ekspert, men er også rådgiver for fredsprosessen mellom myndighetene og etniske væpnede grupper i Myanmar. Har tidligere (før 2014) vært i eksil. I løpende tekst omtalt som chin-representant.
- IOM, dvs. International Organization for Migration, i Myanmar. Møte i Yangon 5. mars 2019.
- KDN, dvs. Kayin Development Network. Møte i Yangon 5. mars 2019.
- KWPN, dvs. Kachin Women Peace Network. møte i Yangon 7. mars 2019.
- Myanmar ambassade i Oslo. Telefonsamtale 11. juni 2018.
- Menneskerettighetsforkjemper. Møte i Yangon 7. mars 2019.
- Menneskerettighetsorganisasjon i Myanmar. Møte i Yangon 8. mars 2019.
- Norges ambassade i Yangon. E-post 19. juni 2018a.
- Norges ambassade i Yangon. E-post 20. juni 2018b.
- Norsk Folkehjelp (Norwegian People's Aid – NPA) i Myanmar. Møte 7. mars 2019.
- NRC, dvs. Norwegian Refugee Council (Flyktningshjelpen) i Myanmar. E-post 8. november 2018.
- SEDF, dvs. Smile Education and Development Foundation. Møte i Yangon 7. mars 2019.
Også kjent som SMILE.
- SSCSON, dvs. Shan State Civil Society Organizations Network. Møte i Yangon 4. mars 2019.
- TBC, dvs. The Border Consortium. Møte i Bangkok 11. mars 2019.

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.